

DIN TRECUTUL SERICICULTURII ÎN BIHOR

VERONICA COVACI

Țara noastră, datorită condițiilor pedoclimatice favorabile pentru aclimatizarea și extinderea sericiculturii, se situează între acele țări europene care au tradiții în creșterea viermilor de mătase. Acest lucru este confirmat de maramele și iile țesute din borangic, care au cîștigat o binemeritată faimă și peste granițele țării, fiind cunoscute aceste produse ale culturii populare tradiționale române pe toate meridianele globului.

Creșterea viermilor de mătase este o îndeletnicire mai puțin studiată sub raport etnografic¹. Ea a fost practică în trecut, îndeosebi în regiunile de la sud de Carpați — Muntenia și Oltenia, unde această îndeletnicire umană a avut o semnificație etnografică mai pregnantă, firele de mătase avînd o întrebuințare largă și la confecționarea unor piese de port popular. În Moldova și în Transilvania, de asemenea, locuitorii se ocupau cu creșterea viermilor de mătase. În părțile Transilvaniei folosirea mătăsii pentru nevoile industriei casnice a fost un fenomen mai izolat. Aici, gogoșile de mătase, în mare parte, au fost achiziționate de la producători și prelucrate în manufacturile și țesătoriile de mătase de tip industrial.

În prezent, sericicultura se realizează în toate zonele țării în fermele sericicole și într-o mică măsură în sistemul de creștere de tip gospodăresc, la domiciliul membrilor cooperatori, în gospodăriile populației și ca practică productivă în școli. Pînă nu demult însă ea a fost bazată exclusiv pe mica gospodărie țărănească, practicîndu-se ca o îndeletnicire complementară la ocupațiile de bază tradiționale ale poporului român. În acest context, această îndeletnicire, alături de celelalte ocupații secundare, cum sînt vinătoarea, pescuitul, albinăritul, care au fost practicate de-a lungul secolelor în strînsă conexiune cu agricultura și creșterea animalelor, a contribuit la realizarea de diverse bunuri de consum în economia țărănească, care să satisfacă cerințele proprii ale producătorilor și totodată să constituie un surplus pentru piață².

¹ Ion Vlăduțiu, *Etnografia românească*, București, 1973, p. 315—316

² *Ibidem*, p. 192—193, 342—343

Extragerea firelor de mătase din gogoși a fost descoperită în China de aproximativ 5 000 de ani și timp îndelungat tehnologia fabricării mătăsii naturale a fost ținută în mare secret de către chinezi.

În Europa, aclimatizarea viermilor de mătase și răspindirea sericiculturii va avea loc mult mai târziu³. Așa cum menționează și marcele cărturar român Gheorghe Șincai în lucrarea sa „Povățuire către economia de cîmp pentru folosul școalelor românești“, tipărită la Buda în anul 1806 „...gîndacii cei ce fac mătasa sînt un feliu de omide, care s-au adus în Europa pre vremea împăratului Iustinian prin niște monaci. Gîndacii aceștia de pe lingă Țarigrad după aceia s-au prăsit în Italia, Spania, Gallia, în Țara Nemțească și în Țara Ungurească...“⁴

În țara noastră, utilizarea firelor de mătase este atestată din secolele XI-XII, prin descoperirile arheologice de la Garvăn, care au scos la iveală, în legătură cu prelucrarea fibrelor textile, că pe lingă cînepă, în și lînă se prelucra în această perioadă și mătasea⁵. Este însă mai puțin probabil că la vremea respectivă a fost deja cunoscută de strămoșii noștri și tehnica creșterii viermilor de mătase. Mai verosimil pare că țesăturile de mătase au fost la început produse de import, fiind aduse din marile ateliere din Constantinopol sau din Italia, deoarece țesăturile fine de mătase apar atestate documentar destul de târziu în foile de zestre (sec. XVIII-lea)⁶.

În Transilvania și Banat, sericicultura, ca ramură agricolă, a luat un deosebit avînt pe la mijlocul secolului al XVIII-lea ca urmare a măsurilor de orientare economică nouă, inițiate de Curtea de la Viena, de încurajare a sectoarelor productive, de mărire a producției agricole și industriale. În ansamblul acestor linii de dezvoltare, prin ordinele împărătesei Maria Tereza din anii 1764—65, au fost impuse autorităților de stat din imperiul habsburgic, plantarea de duzi pe marginile drumurilor și pe locurile publice în vederea constituirii unei baze furajere necesare creșterii viermilor de mătase⁷.

Primele atestări documentare privind interesul manifestat pentru sericicultură în părțile Bihorului datează din anul 1753. Se află în păstrarea *Filialei Arhivelor Statului jud. Bihor* o scrisoare, redactată din acest an de un autor neidentificat, în care se face o propagandă pentru această îndeletnicire cu scopul de a se studia posibilitățile de extindere a culturii duzilor, în mod deosebit fiind amintite părțile Sălajului (n.n. autorul era probabil originar din aceste locuri), în vederea introducerii și practicării sericiculturii în gospodăriile țărănimii de la sate. În cele câteva rîn-

³ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 535—536

⁴ Gheorghe Șincai, *Povățuire către economia de cîmp*, Buda, 1806, p. 209

⁵ Valer Butură, *Etnografia poporului român*, 1978, p. 288; I. Barnea, *Noi contribuții la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvăn (sec. X—XII)*, în *Studii și cercetări în istoria veche*, XII, nr. 2, 1961, p. 310

⁶ Valer Butură, *op. cit.*, p. 303

⁷ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 536

duri scrisoarea ne furnizează informații prețioase în această direcție. Aflăm astfel, că tocmai în această perioadă se depun eforturi susținute în Anglia și în Brandenburg, în vederea încurajării producției de gogoși de mătase, cu toate că nu sînt zonele cele mai favorabile acestei ocupații, pămîntul fiind restrîns, iar populația care să se ocupe cu această îndeletnicire mult redusă, deoarece majoritatea ei putea fi absorbită în industrie. Ceea ce însă determina interesul deosebit, în toate țările Europei, față de producția de mătase, era prețul vînzării articolelor de mătase tot mai ridicat pe piața mondială. În aceste împrejurări, autorul sesizează avantajele unei astfel de ocupații în condițiile geografico-economice ale Transilvaniei și insistă pentru promovarea ei în toate regiunile propice culturii dudului. Totodată recomandă cultura duzilor albi, care au calități superioare pentru hrana viermilor de mătase și procurarea seminței de viermi de mătase din Italia, care este de cea mai bună calitate și gogoșile obținute din aceasta se pot comercializa la cel mai ridicat preț, adică 10 taleri de o libră de gogoși de mătase⁸.

După cum se remarcă, interesul și strădania manifestată de învățații vremii pentru răspîndirea sericiculturii în Transilvania au precedat dispozițiile date la mijlocul secolului al XVIII-lea de către autoritățile imperiului habsburgic în vederea promovării acestei ramuri a economiei și au constituit baza întemeierii unei ocupații a țărănimii care să contribuie la ridicarea economico-socială a mării mase din lumea satelor.

În urma măsurilor luate de stat și a receptivității de care a dat dovadă populația din Bihor, *sericicultura* a cunoscut un avînt deosebit la cumpăna secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea și a devenit un sector agricol care a constituit în anumite perioade o sursă importantă de venit pentru numeroase familii sărace din comitat.

Acest sector s-a putut dezvolta mai cu seamă în acele zone ale comitatului unde nu erau mulți meșteșugari specializați pe anumite meșteșuguri țărănești și astfel locuitorii au devenit cointeresați în practicarea sericiculturii propagate de stat pentru a se putea obține ciștiguri bănești și pe această cale. Bihorul a fost un spațiu puternic marcat, sub raport etnografic, de sate specializate în diferite meșteșuguri⁹ — olărit, fierărit, cărbunărit, sumănărit, cojocărit, lemnărit, vărărit și cioplit în marmură și piatră — care nu se ocupau în mod intensiv cu creșterea viermilor de mătase. Ocazional dacă se ocupau erau antrenate numai femeile și copiii. Bărbații, în general, erau preocupați tot timpul cu diferite meșteșuguri tradiționale, care solicitau efort fizic deosebit și o specializare în ramura respectivă. În această situație, majoritatea localităților în care se practica sericicultura, erau din zonele de șes și de deal, unde s-a creat o bază

⁸ Arh. St. Bihor, *fond Ugray-Bölönyi*, dosar 38, p. 2.

⁹ Ion Vlăduțiu, *op. cit.* p. 343; Ioan Godea, *Caracteristici ale culturii populare din Bihor*, București, 1977, p. 108—141; Aurel Chiriac *Feronerie populară din Bihor*, Oradea, 1978, p. 8

furajeră, prin plantări de duzi și în lunile aprilie—iunie, cind era repausul între cele două munci agricole capitale, semănatul și secerișul, se putea îndeletnici și cu munci secundare.

În urma măsurilor întreprinse de la mijlocul secolului al XVIII-lea în comitatul Bihor, zonă favorabilă culturii dudului, s-a creat, alături, de alte zone ale țării, o bază furajeră masivă pentru creșterea viermilor de mătase. În acest scop au fost desfășurate ample acțiuni în vederea plantării de duzi atit pe suprafețe compacte, în grădinile de duzi, cit și pe marginile drumurilor și pe lângă gospodăriile țărănești. Se consemnează în documente că într-un singur an de la sfirșitul secolului al XVIII-lea (1781) s-au plantat în plasa Sárret 10 623 buc. puieti de duzi din care s-au prins 7 720 buc. Cantitativ, cele mai multe plantări s-au executat la această dată în localitățile Săcueni, Marghita, Sălacea și Diosig¹⁰. Lucrările de plantații s-au continuat și în următorii ani și au cuprins toate plășile comitatului. După cum se relata într-un act din anul 1804 exista la începutul secolului al XIX-lea o bază furajeră solidă pentru cultura viermilor de mătase¹¹. Fondul acesta pe urmă a fost mereu reimprospătat cu noi plantări. În acest sens, statisticile vremii ne furnizează următoarele date. Numai în perioada anilor 1880—1909 au fost plantați pe locurile publice și pe marginea drumurilor și străzilor un număr de 5 678 979 buc. puieti de duzi (fragi)¹².

Interesul deosebit care se manifesta față de această ramură a economiei rezultă și din statutele comitatului elaborate în anul 1783¹³, care acorda un capitol întreg culturii viermilor de mătase. Se prevedea între altele obligația juzilor de a raporta anual cantitatea de duzi semănați în grădini, pe marginea drumurilor și pe locurile publice. Totodată autoritățile de stat aveau obligația să urmărească îndeaproape răspîndirea culturii viermilor de mătase acolo unde procurarea hranei și asigurarea condițiilor de creștere erau mai favorabile. În vederea coordonării acestui sector de activitate a fost numit un inspector al mătăsii pe comitat, care elabora instrucțiuni pentru juzi și controla producția de mătase. La această dată se prevedea deja obligația producătorilor de a valorifica întreaga producție de gogoși la manufactura de mătase din Oradea, care a luat ființă în anul 1779, la început ca o simplă depănătorie, iar pe urmă funcționînd ca o manufactură completă de mătase, fiind puse în anul 1793 bazele unei țesătorii din inițiativa unei societăți particulare, condusă de

¹⁰ Arh. St. Bihor, *fond Prefectura județului Bihor*, inv. 41, dosar 610, f. 207—208. Localitățile în care s-au plantat duzi în acest an erau: Roșiori, Diosig, Otomani, Șilindru, Cheșereu, Pișcolt, Simian, Tirgușor, Sălacea, Poclusa de Barcău, Marghita, Mișca, Cheț, Valea lui Mihai, Tăuteu, Săcueni, Nagyléta (RPU) și Bagymér (RPU)

¹¹ *Ibidem*, p. 209

¹² *Idem*, *fond Primăria orașului Salonta*, dosar 115, act. nr. 117

¹³ *Idem*, *fond Prefectura județului Bihor*, inv. 41, dosar, 5, f. 17

Ludovic Rhédey¹⁴. Până la înființarea țesătoriei, producția de gogoși de mătase realizată în comitat era în medie de aproximativ 3 000 de libre¹⁵ anual și se comercializa la Buda. După această dată însă va crește în mod simțitor producția sericicolă, ajungându-se la 10 000 de libre de gogoși de mătase în anul 1803, din care era reținută pentru reproducere 120 libre, iar restul cantității a fost prelucrată în întregime la manufactură, obținându-se o producție de 755 libre de mătase pură¹⁶.

Ponderea producției de gogoși, care se prelucra în manufactura de la Oradea, era provenită de la producătorii particulari și numai o mică parte se realiza în grădinile de duzi administrate de manufactură. Spre exemplu în anul 1791, au fost antrenate în creșterea viermilor de mătase aproximativ 800 de familii, o gospodărie valorificând în medie 20 libre de gogoși din care realiza un venit de cca. 10 florini¹⁷. Din analiza listei nominale a gospodăriilor, care au vindut în acest an gogoși de mătase la manufactură, rezultă că majoritatea localităților care se ocupau cu creșterea viermilor de mătase sînt situate în zonele de șes ale comitatului, în jurul Oradei și în partea de sud-vest și nord-vest a comitatului. Pe cursul superior al Crișului Negru se ocupau cu sericicultura numai localitățile Beiuș, Nimăiești, Grădinari și Remetea, iar pe cursul superior al Crișului Repede nici o localitate nu era reprezentată în listă, Tileagdul fiind ultima localitate menționată pe această rută. S-a putut remarca bine că satele cu meșteșugari specializați din spațiul acesta nu se îndeletniceau cu creșterea viermilor de mătase. Desigur, nici după această dată nu toate localitățile erau reprezentate în egală măsură în această activitate productivă. După cum se relatea, într-un raport al inspectoratului mătăsii din anul 1803, producția sericicolă era realizată într-o proporție de 3/4 din plasa Sárret și numai un sfert din celelalte 4 plăși la un loc. Acest decalaj nu se datora însă — după afirmațiile inspectorului — lipsei de duzi, ci mai degrabă dezinteresului manifestat, la vremea respectivă, din partea autorităților locale față de problema culturii viermilor de mătase. Odată cu aceste constatări formulează și măsuri care ar putea să influențeze în mod pozitiv activitatea sericicolă. În acest sens, preconiza obligația organelor locale de a sprijini pe micul crescător, de a organiza instruirea copiilor, care să participe efectiv la aceas-

¹⁴ I. Șuta și A. Ilea, *O manufactură de mătase orădeană de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea*, în *Crisia*, Oradea, 1971, p. 73—79

¹⁵ Una libră = 0,56 kg.

¹⁶ Arh. St. Bihor, *fond Prefectura județului Bihor*, inv. 41, dosar 610, f. 209

¹⁷ *Ibidem*, f. 225—232. Dintre localitățile în care se ocupau cu creșterea viermilor de mătase în anul 1791 le înșirăm numai pe acelea care sînt astăzi în județul Bihor. Acestea sînt în ordine alfabetică: Aleșd, Apateu, Bătar, Beiuș, Biharia, Buduslău, Cadea, Cauaceu, Ceica, Cetariu, Cherechiu, Cheșereu, Chișirid, Ciocaia, Ciumeghiu, Cristur, Cociuba, Diosig, Episcopia Bihorului, Ginta, Grădinari, Hidișelul de jos, Homorog, Ianoșda, Ineu, Leș, Miersig, Nojorid, Nimăiești, Niued, Oradea, Parhida, Petid, Remetea, Roșiori, Santău-Mare, Sălard, Sărand, Sinmartin, Sinnicolau Român, Sintandrei, Sintion, Sititelec, Șauaieu, Șelind, Șinteu, Tarcea, Tăuteu, Tileagd, Tulca și Vaida.

tă indeletnicire și de a asigura în toate satele bihorene amenajarea unor încăperi largi și aerisite, prevăzute cu rafturi pentru creșterea viermilor de mătase¹⁸. Asemenea măsuri puse în practică aveau menirea să contribuie la creșterea producției sericicole și totodată la cointeresarea populației într-un sector care, fără prea mari investiții, aducea un beneficiu economiei rurale.

În direcția stimulării inițiativelor și a interesului pentru creșterea viermilor de mătase un rol deosebit l-a avut răspîndirea cunoștințelor științifice în rîndurile poporului. Aici se cuvine a fi amintită contribuția deosebită a marelui cărturar Gheorghe Șincai, prin elaborarea lucrării sale „Povățuire către economia de cîmp...“¹⁹, care reprezintă o operă caracteristică iluminismului românesc transilvănean, adresată după mărturisirea autorului atît școlilor rurale din imperiul habsburgic cît și românilor locuitori ai celorlalte provincii românești. Prin acest manual, Șincai pune la îndemîna învățătorilor și a elevilor o serie de date cu caracter agrotehnic preluate fie din modele străine, fie din experiența sa proprie sau din generalizarea practicilor tradiționale, pe care el le consideră pozitive. În felul acesta el dorește să contribuie la propășirea materială și spirituală a țăranului român, la realizarea idealului iluminist al ridicării economico-sociale a românilor din Transilvania și Ungaria, ca obiectiv esențial, subordonat emancipării naționale²⁰.

Lucrarea aceasta este împărțită în șapte capitole din care ultimul tratează problematica noastră, avînd ca titlu *Despre goangele cele de folos oamenilor (albinele și viermii de mătase)*. Problemele cuprinse în acest capitol se referă la foloasele pe care le aduc viermii de mătase, prășitul frăgarilor și întreținerea lor, tehnica creșterii viermilor de mătase, perioadele evoluției larvare și îngogoșarea, inventarul necesar pentru creșterea lor, obținerea seminței și dăunătorii.

Inventarul care se recomandă pentru creșterea viermilor de mătase era simplu, se putea ușor confecționa și nu cerea vreo cheltuială mai deosebită. În prima fază a creșterii, erau necesare mese sau scînduri pe care se întindeau hîrtii pentru așternut. Așternutul trebuia schimbat des. În acest scop, se așezau pe deasupra viermilor de mătase frunze proaspete și după ce se urcau viermii pe aceste frunze, unul cite unul, se așezau pe altă hîrtie, iar hîrtia cea veche se distrugea. După al doilea somn al viermilor se confecționau „paturi“ pe care se așezau viermii, deoarece pe hîrtie nu pot crește. Aceste paturi se executau în formă de rafturi. „Paturile acestea se pot face sau în forma scărilor cu fuștei atita de lungi cît

¹⁸ *Ibidem*, f. 207—208.

¹⁹ Exemplarul cercetat de noi se află în posesia bibliotecii Episcopiei ortodoxe Oradea; vezi și lucrarea lui Barbu Ștefănescu, *Date de interes etnografic în lucrarea lui Gheorghe Șincai „Povățuire către economia de cîmp“*, în *Biharea*, VIII, Oradea, 1979—1980, p. 7—46

²⁰ Ioan Lungu, *Școala Ardeleană*, București, 1978, p. 47; Barbu Ștefănescu, *op. cit.*, p. 7

este lățimea unei mese în două leațe sfredelite, băgați și foarte des țesute sau îngrădiți cu papură; sau iarăși în forma scârilor, ci acoperite cu rogojină (jitie) sau căptușite cu scinduri neted jiluite. Măcar cum se vor face dară așa trebuie orinduite și întocmite păturile peste olaltă cit să aibă între sine loc unde să se implinte nuiele de mesteacăn, de vișin de cei sălbatici sau de mături de cele albe de grădină să se gujbească și să se facă niște jumătăți de cercuri, sub care jumătăți de cercuri apoi dă de mîncat gîndacilor celor mai copți²¹. Astfel de inventar va fi folosit aproape exclusiv pînă în zilele noastre în tehnologia creșterii viermilor de mătase. Numai în condițiile actuale ale producției sericicole în ferme specializate s-au introdus instalații moderne, dar micul crescător pe mai departe folosește și astăzi inventarul tradițional.

În acest manual alături de descrierea metodelor care să fie folosite în tehnologia creșterii viermilor de mătase se popularizează această în-deletnicire cu scopul de a fi îmbrățișată de un număr tot mai mare de țărani. Ideea este formulată de Șincai în felul următor: „Folosul lor este mătasa din care se face tot felul de haine. Nici este greu a prăsi, ținea, spori și griji gîndacii aceștia, pentru că grija lor nu se poartă îndelung și se poate purta de fiește cine, încă și de cei ce nu sint harnici de a lucra altceva, precum sint bătrînii și pruncii. Cheltuială mare pe dinșii încă nu se face și folos se dobîndește foarte bun, pentru că poate dobindi în vreme mai scurtă de 2 luni treizeci de forinți și mai mulți la mătasă“.

Bihorul dispunînd de condiții prielnice dezvoltării sericiculturii, ea a putut să devină de la începuturile sale o ramură rentabilă a agriculturii cu toate greutățile și piedicile inevitabile intervenite pe parcurs. Perioadele de criză datorate scăderii prețului de achiziții pe piața mondială din anii 1840—1850 și a degradării speciei din cauza epizotiilor (1860) au avut o influență negativă asupra producției de gogoși de mătase.

În urma unor măsuri organizatorice adecvate și sistematice de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea sericicultura din nou a devenit prosperă. A fost reînființat în anul 1880 inspectoratul general de sericicultură și s-a deschis o stațiune sericicolă pentru producerea seminței. Au fost create totodată centre de achiziții în fiecare comitat. Toate aceste măsuri au influențat în mod favorabil și în Bihor producția de mătasă și ca urmare numărul familiilor care au fost angajate în această activitate s-a ridicat de la 6 în anul 1881 la 305, în anul 1905, iar producția de gogoși în același interval de timp de la 43 kg la 2 171 kg. De la reînființarea inspectoratului și pînă în anul 1905 numai în plasa Salonta ciștigul total realizat de populație se ridica la 10 125 coroane. De asemenea, din datele oferite de un raport întocmit în anul 1905 rezultă că în Bihor de la începuturile sericiculturii și pînă la aceea dată s-a realizat o producție de 20 mii kg de gogoși de mătase, situîndu-se ast-

²¹ Gheorghe Șincai, *op. cit.*, p. 214—215, 219

fel între primele 22 de comitate cu rezultate bune în acest sector de activitate²².

Cu creșterea viermilor de mătase se ocupau în special femeile și copiii. S-a introdus devreme în școli instruirea copiilor în această îndetnicire, iar întreținerea școlilor de pomi, în care se creșteau duzii necesari pentru hrana viermilor de mătase, era practică productivă în școlile elementare și de repetițiune. Programa de învățămînt, spre exemplu, pe anul 1898, prevedea pentru clasele a V-a și a VI-a cit și pentru școlile de repetițiune studiul pomiculturii. În această direcție toamna se realiza colectarea și pregătirea pentru semănat a semințelor, pregătirea terenului, iarna executau rigolarea și gunoirea pămîntului, curățirea și îngrijirea pomilor, iar vara executau săditul, curățitul și altoitul. Pentru școlile de repetițiune pe lângă aceste cunoștințe se prevedea însușirea tehnologiei „prășirii frăgarilor mai ales pentru viermii de mătase”²³.

Sericicultura, în condițiile în care fără prea mult efort fizic și cu un inventar simplu putea să fie executată într-o perioadă de timp scurt, concomitent cu ocupațiile de bază tradiționale ale poporului nostru, a însemnat vreme îndelungată o sursă de câștig în plus pentru țărănimea săracă din Bihor.

Astăzi, în contextul dezvoltării tuturor sectoarelor economiei noastre naționale sericiculturii îi revine un loc important. S-au creat și acestui sector forme moderne de organizare bazate pe mecanizarea și automatizarea lucrărilor, pe specializarea și concentrarea producției în ferme sericicole. La aceste realizări din zilele noastre au contribuit tradițiile înaintașilor noștri, strădaniile lor și munca depusă pe parcursul a trei secole în făurirea culturii materiale din acest domeniu productiv.

DU PASSÉ DE LA SÉRICULTURE EN BIHOR

Résumé

La sériculture est une occupation complémentaire à celles de base traditionnelles du peuple roumain. Elle a été peu étudiée jusqu'à présent sous rapport ethnographique. Notre travail, fondé sur des documents d'archive, présente les débuts de la sériculture en Bihor chez les paysans des villages et analyse les résultats obtenus à la suite de cette activité productive. On met en évidence qu'on a manifesté, vis-à-vis de la sériculture, un intérêt plus grand dans les zones où il n'y avait pas de villages à artisans spécialisés dans divers métiers artisanaux.

On présente, entre autres, l'inventaire traditionnel utilisé dans l'élevage des vers à soie décrit dans le livre du grand érudit Gheorghe Sincai, intitulé *Conseil vers l'économie du champ*, imprimé à Buda en 1806.

²² Arh. St. Bihor, fond Prefectura județului Bihor, inv. 23, act nr. 479/1906, f. 7—8

²³ Idem, fond Protopiatul ortodox Beiuș, dosar 2/1898, act. nr. 201